

EL LLENGUATGE

Determinatives

Les frases *Els comerciants que es sentien perjudicats protestaren* i *Els comerciants, que es sentien perjudicats, protestaren* (exemples de Badia i Margarit) són molt eficaces per a fer entendre fàcilment la diferència entre una oració de relatiu determinativa (o, si es vol, especificativa) i una oració relativa explicativa: en el primer exemple, l'oració relativa *que es sentien* determina o especifica quins són els comerciants que van protestar, i en el segon hom entén que els comerciants van protestar tots i que la mateixa oració relativa no fa sinó explicar alguna cosa d'aquests comerciants. La diferència està que en el segon cas (oracions explicatives) la subordinada relativa va separada de la principal per una coma, que correspon a una pausa molt marcada del llenguatge parlat.

Ja sabem que l'ús d'un signe de puntuació com és ara la coma se subjecta difícilment a normes molt escrites, sobretot perquè en certs casos pot dependre de la intenció de l'autor, de l'entonació que voldria per al seu text. I, d'altra banda, no sempre és possible d'establir en tots els casos una diferència tan clara com en els exemples transcrits (exemples arquetípics, triats curosament amb un propòsit didàctic) entre una oració relativa determinativa i una oració relativa explicativa. Però la descurança en la puntuació, avui molt usual, fa que apareguin sovint escrites,

sense la necessària separació de la coma, una oració principal i subordinada relativa que no pot ésser sinó explicativa, perquè l'antecedent ja és ben determinat per ell mateix. Efectivament, si l'antecedent d'una oració relativa adjectiva (que són les que comentem) és un grup nominal com és ara *el meu pare, la meua dona* (llevat, és clar, de casos excepcionals de poligàmia); *el president de la Generalitat, el meu amic Miquel Bigordà, l'autor d'aquest llibre, etc.*, etc., és difícilment imaginable, llevat de casos molt especials, que puguin admetre com a complement una oració relativa amb funció determinativa o especificativa. Diem llevat de casos molt especials: podem parlar, certament, d'un anterior, o d'un futur, president de la Generalitat, i dir, aleshores, *El president de la Generalitat que va aconseguir...* o bé *El president de la Generalitat que aconseguirà...* Però és inconcebible que antecedents com *l'actual president de la Generalitat, o com el poeta Joan Maragall*, admetin una relativa determinativa.

Albert Jané